

Annet Schaap

Lampje

Amsterdam · Antwerpen
Em. Querido's Kinderboeken Uitgeverij

2017

www.queridokinderboeken.nl
www.annetschaap.com

Copyright tekst en illustraties © 2017 Annet Schaap
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd
en/of openbaar gemaakt, in enige vorm of op welke
wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke
toestemming van Em. Querido's Kinderboeken
Uitgeverij, Amsterdam.

Vormgeving steef liefding

ISBN 978 90 451 2037 9 / NUR 283

Deel I
DE VUURTOREN

Lucifer

Een eiland dat nog een beetje vastzit aan het vasteland, als een losse tand aan een draadje, heet een schiereiland. Op dit schiereiland staat een vuurtoren, een hoge grijze, die 's nachts zijn licht rond laat gaan over de kleine stad aan zee. Zo zorgt hij ervoor dat de schepen zich niet te pletter varen op de rots, die daar zo onhandig ligt in het midden van de baai. Zo zorgt hij ervoor dat de nacht wat minder donker lijkt en het grote land, de wijde zee wat minder groot en wijd.

In het huis naast de toren woont de vuurtorenwachter Augustus met zijn dochter. Een klein tuintje hebben ze en een rotsig strandje, waar altijd wel wat aanspoelt. Vroeger zaten ze daar vaak de hele avond, terwijl het licht ver boven hun hoofd in het rond draaide. Dan maakte Augustus een vuurtje en uit de haven kwamen bootjes aangevaren met piraten erin. Die kwamen dan om het vuur zitten, aten geroosterde vis en zongen de hele nacht. Drink- en vreetliedjes zongen

ze, droevige verlangliedjes, maar ook hele verschrikkelijke, over de Geheimen van de Zee, waar het meisje tegelijk bang en blij van werd en dan meestal bij haar moeder op schoot kroop.

Maar nu komen er nooit meer piraten, en vuurtjes maakt haar vader ook niet meer.

Als het schemert moet het licht al branden. Het meisje steekt het altijd aan. Iedere avond klimt ze de eenenzestig treden op, maakt een roestig deurtje in de lenskap open, ontsteekt de pit, draait het mechaniek op dat de lens in het rond laat draaien, doet het deurtje dicht en klaar.

Het was zwaar werk toen ze nog kleiner was, maar nu zijn haar armen sterk geworden en haar benen klimmen makkelijk de treden op en af, twee keer per dag. Drie keer, als ze de lucifers vergeet. Dat gebeurt soms, en dan moppert haar vader.

‘Het wordt al donker en het licht is nog niet aan! Wat als er een schip verdwaalt, kind, wat als het op de rotsen loopt en het is mijn schuld, of eigenlijk de jouwe. Schiet op, naar boven! Zal ik maar zelf? Ik zal wel zelf...’ Hij komt al half overeind.

‘Ik ga toch al,’ mompelt het meisje, en ze grijpt de lucifers uit het laatje. Het doosje rammelt zacht, er zit er nog maar eentje in.

Morgen lucifers kopen, denkt ze. Onthouden.

Onthouden is moeilijk, vindt het meisje. Er zit altijd zoveel in haar hoofd: liedjes, verhalen, dingen die ze moet leren, dingen die ze wil vergeten maar die toch steeds terugkomen.

Als ze iets moet onthouden vergeet ze het vaak, en wat ze wil vergeten onthoudt ze maar telkens.

Ze verzint een trucje terwijl ze de treden op klimt. Wat moest ze ook weer onthouden? O ja, lucifers. In gedachten pakt ze een doosje vol en legt dat op een tafeltje in het midden van haar hoofd. Met een klein lampje erbij dat op het doosje schijnt, dan is dat morgenochtend het eerste wat ze ziet als ze wakker wordt. Hoopt ze. Wat voor lampje? Van groen email met een afgesleten gouden randje. Haar moeder had vroeger zo'n lampje bij haar bed. Dat is dan weer iets wat ze eigenlijk wil vergeten.

Bedenk een ander lampje, Lampje, zegt ze tegen zichzelf. Want Lampje is ook haar naam.

Eigenlijk heet ze Emilia. Maar dat was ook haar moeders naam geweest. En vroeger vond haar vader het lastig dat er altijd twee mensen opkeken als hij riep en later wilde hij de naam nooit meer horen. Dus noemt hij haar Lampje.

‘Maar een licht ben je niet, Lampje,’ zegt hij altijd, als ze iets vergeet of ergens over struikelt, en meestal net met hete soep of zo.

Lampje klimt naar boven met de laatste lucifer. Ze moet heel voorzichtig zijn, hij mag niet uitgaan voor het licht aan is, want dan... Scheepswrakken en een boze vader. Wat erger zou zijn, weet ze niet.

Ze draait de pit wat op en maakt hem een beetje pluizig, zodat hij goed vlam kan vatten. Dan pakt ze de lucifer uit het doosje en kijkt hem streng aan.

‘Doe je best! Ik meen het, hoor! Anders...’

Anders wat? Wat zou een lucifer het allerergste vinden?

Uitwaaien? Doormidden gebroken worden? Nee, ze weet het al.

‘Anders gooi ik je in zee,’ fluistert ze. ‘Word je zo nat dat je nooit meer zal branden.’ Tot hij natuurlijk aanspoelt... Ergens op een heet strand en op zou drogen in de zon en...

‘Lampje!’ De stem van haar vader klinkt nog steeds hard, al komt hij van eenenzestig treden diep. ‘Het licht! NU!’

Meestal slaapt hij allang om deze tijd, snurkend in zijn stoel. Maar net vanavond niet. Ze strijkt de lucifer af. Een vonkje van niks. Nog eens. Nu verschijnt er een keurig vlammetje en de geur van zwavel komt mee. Goed zo. Ze maakt een kommetje van haar andere hand en brengt ze samen naar de pit. Toe maar! De vlam aarzelt even en wordt dan groter.

‘Vlammetje vlammetje ga het maar doen.

Drink maar traan en vreet maar katoen,’

zingt ze zo’n beetje, terwijl ze in het felle licht kijkt. Ze had een beetje een knoop in haar maag, maar die is nu los.

Deurtje dicht, mechaniek opdraaien, klaar.

‘*Lucifers lucifers,*’ neuriet ze als ze de treden weer af loopt. Niet vergeten.

Maar ze vergeet het toch.

Storm

En natuurlijk komt er een storm, de volgende dag. Een erge.

De hele dag is het windstil geweest, maar nu krijsen de meeuwen onrustig en janken de honden de hele tijd. Ze voelen de dreiging, zeggen hun bazen en ze kijken bezorgd naar de lucht.

Laat in de middag pakken wolken zich samen aan de horizon. Loodgrijs wordt de hemel boven zee en de zon duikt onder. *Geen schemering vandaag*, fluistert hij. *Ik ben weg*.

Het wordt aardedonker buiten.

Binnen staat een meisje wit van schrik voor een leeg laatje.

Ze heeft de hele dag tussen de glibberige rotsen naar mosselen gezocht, want die zijn lekker en kosten niks. Ze zocht ook zeepieren voor de kippen en wrakhout voor het vuur, dat ze te drogen legde in het tuintje. Toen zocht ze ook nog even naar een bijzondere schelp of een fles met een briefje erin, maar die lagen er niet. Toen ze opkeek was het ineens donker

en moest ze de lamp al aan gaan steken. En wist ze opeens weer wat ze vergeten was, de hele dag.

Buiten valt het donker in stilte. De stad heeft nog even.

Even om de was binnen te halen en de luiken dicht te doen. De winkels te sluiten, de kinderen binnen te roepen.

‘Ah, mogen we nog even, nog heel even?’

‘Nee, niks nog heel even. Naar binnen, nu!’

Nog even voor de oude vissers om met hun hoofden te knikken en met glinsterende ogen dingen te mompelen als ‘Ja ja... Het gaat weer donderen. Net als toen en net als toen. Toen met de Paasstorm, toen met de Noorderkaapstorm in februari, toen de schapen door de lucht vlogen en de schepen op het strand gekwakt werden...’ Zo erg kan het vast niet meer worden, toch? Of wel? Ze drinken hun melk met kleine slokjes. Vroeger was alles erger, weten ze, maar wie weet kan het nog erger. Wie weet hebben we het ergste nog niet gezien...

Het begint te waaien.

‘Lampje? Lampjewaarbenje?’ De stem van haar vader laat alle woorden aan elkaar kleven. ‘Lampjeishetlichtalaan?’

‘Ja, ja,’ mompelt Lampje. ‘Even lucifers halen.’

Ze slaat haar sjaal om, pakt haar mandje en rent het huis uit. De wind rukt de deur uit haar handen en slaat hem achter haar weer dicht.

‘Dank je wel, wind,’ zegt Lampje. Tegen de storm kun je maar beter beleefd zijn. Dan holt ze glibberend weg, het tuintje door, het rotspad over, naar de stad.

De zee slaat over de rotsen, in steeds hogere golven.

Van het schiereiland naar de wal loopt een smal pad van stenen, onregelmatig als een slecht gebit. Zelfs bij vloed steken ze boven water uit. Lampje springt van steen naar steen. De wind blaast in haar gezicht en trekt aan het mandje met de zeemleren lap erin. Die is om de lucifers droog te houden straks, als ze terugkomt. Ze moet ook weer helemaal terug. Daar probeert ze nog maar niet aan te denken. Dat is niet zo moeilijk, want de wind blaast de gedachten uit haar hoofd.

‘Dank je wel, wind, alweer bedankt.’ De wind is eigenlijk wel een soort vriend, hoopt ze.

Haar vriend probeert Lampje van de rotsen in zee te blazen. Haar schoenen zijn al doorweekt en ze glibberen over de stenen. Hier en daar staat een paaltje waar ze zich aan vast kan houden om even uit te blazen.

Het is niet meer heel ver, denkt ze, maar ze kan het niet goed zien. Zand waait in haar gezicht, en andere dingen die de wind heeft meegepikt van het strand. Kletsen zeewier, takken, stukken touw.

Cadeautjes, Lampje. Kijk!

Ze veegt ze uit haar haar. Lieve wind, nijdige wind. Ik hoef niet, ik hoef niks. Alleen maar lucifers.

Dat maakt de wind zeker boos, want hij begint met regenen te smijten. In een paar tellen is ze doorweekt en de storm blaast haar nog kouder. Ze zwoegt ertegenin.

‘Ophouden nou,’ hijgt ze. ‘Ga liggen, wind. Af!’

De wind is geen hond, trekt zich niks van haar aan. Neemt nog een aanloopje en hoei!

Maar daar is het basalten trapje. Lampje glibbert erheen,

valt, stoot haar knie, maar pakt de leuning en hijst zich omhoog. Daar is de kade.

In de haven klapperen alle touwen tegen alle masten. Het is een orkest: geroffel, gegier en de eerste paukenslagen van de donder. Lampje hoort haar eigen voetstappen niet als ze de kade over rent. De storm probeert haar de verkeerde straat in te blazen, maar ze weet de weg, ook in het donker.

Niemand is op straat. De huizen staan rustig de storm te doorstaan. Die zijn niet bang om weggeblazen te worden. De bomen zetten zich schrap, maar verliezen blaadjes en takken. Een ijzeren emmer rolt ratelend langs. Alle luiken zijn dicht, alle winkels gesloten.

Steegjes in, straten in. Als ze er bijna is, wordt de regen hagel en de wind smijft handenvol in haar gezicht. Au, au! Ze beschermt zich met haar armen en rent door. Daar is de straat met de winkel van meneer Rozenhout. De wind geeft nog een laatste ruk aan haar mand.

Toe nou, geef nou hier. Zo'n leuk mandje om mee te gooien, om heel ver weg te blazen, helemaal naar een ander land, of..

‘Blijf af!’ gilt Lampje en ze houdt het stevig vast. Nog meer hagel dan maar, klets!

Maar dan is ze er, daar is de winkel. De groentekisten zijn naar binnen, de luiken dicht, het licht is uit. De deur zit op slot. Natuurlijk, want wie komt er nu nog een boodschap doen?

‘Ik!’ roept Lampje. ‘Ik ben het! Meneer Rozenhout! Doe open!’

Zelfs haar stem blaast de wind weg, ze kan hem zelf

nauwelijks horen. Met haar vuisten bonkt ze tegen de deur. ‘Meneer Rozenhout!’

Domoor, piepstem. Denk maar niet dat iemand je hoort. Ik blaas je stem weg, ik blaas jou weg, ik blaas je dwars doormidden. En alle lucifers die je afstrijkt blaas ik uit, ha, makkie.

Haar vriend die geen echte vriend is, rolt om van het lachen.

Hij heeft gelijk, denkt Lampje. Wat probeer ik nou ook. Ze is koud en haar benen trillen. Moet ze nou weer helemaal terug? Zonder lucifers?

Ze gilt nog één keer uit alle macht. ‘Meneer Rozenhout!!’

Er gaat een klein lichtje aan, achter in de winkel. Iemand komt met een kaars naar de deur gelopen. Het is de kruidenier, meneer Rozenhout, in een kamerjas en met een sjaal om. Als hij Lampje ziet haast hij zich naar de deur, schuift de grendel eraf en doet hem open. Een enorme windvlaag waait Lampje naar binnen. Het winkelbelletje rinkelt als een gek.

‘Hallo,’ bibbert Lampje. ‘Heeft u nog lucifers?’

‘Deur dicht, deur dicht!’ roept meneer Rozenhout, en samen duwen ze de deur tegen de storm in in het slot. Het wordt meteen stil. De hagel klettert nog tegen de ruiten, maar dat is buiten. Lampje hijgt en druipt.

‘Wat zei je nou, kind? Kom je nou helemaal van de vuurtoren, door de storm?’

‘De lucifers waren op. En het licht moet aan.’

Meneer Rozenhout schrikt. ‘Is dat nog niet aan? Ja, natuurlijk moet dat aan! Zeker vannacht! Maar jij gaat die storm niet meer in.’

‘Jawel, hoor,’ zegt Lampje. ‘Dat moet wel.’ Ze probeert zeker te klinken, maar haar stem is een raar piepje. Ze wringt haar sjaal een beetje uit en ziet dat haar voeten in een grote plas staan.

‘Kom even mee naar boven.’ De kruidenier legt een hand op haar natte schouder. ‘Droge kleren, warme melk... Kind, je bent verkleumd. Je kan niet zo...’

Ze schudt zijn hand weer af. ‘Ik moet terug! Twee doosjes graag. En of u het op wilt schrijven.’

‘Gekkenwerk!’ Meneer Rozenhout schudt zijn hoofd. ‘Je haalt je de dood op de hals!’ Maar hij is vóór alles kruidenier en zijn handen zoeken al in de voorraadkast. ‘Zwaluw toch? Extra Kwaliteit? Maar je moet eerst even warm worden. Ik meen het hoor. Wie stuurt er nou een kind door dit...’

‘Frederik? Wie is daar?’ De stem van mevrouw Rozenhout komt uit het trapgat.

‘Het is Lampje, om lucifers.’

‘Lampje van de vuurtoren?’

‘Hoeveel Lampjes ken je, mens.’

‘Laat haar even bovenkomen!’

‘Dat had ik zelf ook al bedacht.’

Kregelig pakt meneer Rozenhout Lampjes kletsnatte sjaal, hangt die over een olievat en geeft haar de zijne. De wol kriebelt tegen haar natte wang.

‘Doe dan hier even je schoenen uit en boven je natte boel, dan kunnen we...’

‘Nee, dank u wel,’ zegt Lampje. ‘Ik moet naar huis.’ De sjaal glijdt van haar af en valt op de grond, maar ze pakt hem niet op, rolt de lucifers in de lap en legt ze in haar mandje. Dan rent ze naar buiten.

Mandje

Intussen zit Augustus vloekend thuis.

Hij heeft alle laatjes op de grond gesmeten, alle kleren uit de kast getrokken. De vloer is bezaaid met pannen en hemdjes, met kopjes en droge erwten. Geen lucifers. Nergens.

Hij vloekt op Lampje en op zichzelf. De haard net uit, het fornuis koud als een steen. Hij smijt de nutteloze stormlamp een paar keer door de kamer. De hagel klettert tegen het raam. Wat moet hij doen? Niks kan hij doen! En waar is dat kind?

Hij hijst zich naar boven, hinkend op zijn goeie been, alle eenenzestig treden op naar de vuurkamer. Daar is ze ook niet, en de wind blaast hem bijna over de balustrade.

De golven slaan tegen de toren. Huizenhoog zijn ze, grote groene beesten die alles verslinden, kapot willen beuken. Voor zijn toren is hij niet bang, wel voor de schepen die de baai binnen worden geblazen in dit pikkedonker. Hij denkt het kraken van opengereten boegen al te horen boven de

storm uit. Zijn schuld is dat dan. Nee, de schuld van dat kind, dat verschrikkelijke kind. Waar blijft ze?

Hij probeert het donker te doorboren met zijn ogen. Alsjeblieft. Doe het me niet aan. Alsjeblieft, val niet in zee, kom heelhuids thuis. Alsjeblieft...

Hij schampert z'n eigen gedachten weg. Ja hoor. Wat hij het allerliefst wil, is toch nooit gebeurd. En wat hij het aller-, het állerliefste niet wilde, gebeurde wel. Alsof iemand zich ooit iets van hem aantrekt.

Dus donder maar op. Laat de schepen zich maar te pletter varen, welja, wat kan hem het schelen. Laat dat kind maar wegblazen, dat verschrikkelijke kind...

Het verschrikkelijke kind loopt door de storm naar huis. Tenminste, dat probeert ze.

Met de wind praat ze niet meer. Hij is haar vriend allang niet meer, hij blaast recht in haar gezicht.

Ze komt bijna niet vooruit. Ze struikelt het plein over, dat nu bezaaid ligt met takken en bladeren, naar de kade, naar de basalten trap die omlaag leidt naar waar het rotspad begint.

Lampje slikt. De wind jaagt de zee de treden over, bijna tot aan de kade. Het pad naar de vuurtoren is alleen te zien aan het witte schuim dat opspat waar de golven breken. Moet ze echt het water in? Moet ze zwemmen?

Ze kijkt naar de vuurtoren, die tegen de donkere hemel nog donkerder afsteekt. Daarbinnen zit haar vader, loopt hij waarschijnlijk boze rondjes, ze ziet precies voor zich hoe hij kijkt, hoe boos hij is op haar, ze ziet hem strompelen en telkens naar de deur kijken, ze ziet de deur voor zich, de

deurknop, ze hoeft haar hand maar uit te steken, ze voelt hem al tegen haar vingers...

Ze klemt het mandje tegen zich aan en stapt het water in.

Eerst gaat het nog, eerst zijn er nog paaltjes en vinden haar voeten nog houvast op de stenen. De wind giert om haar heen.

Hallo, hallo vriendin, ben je weer terug, kom je nu echt spelen?

Kind kind vuurtorenkind

Ben je zo sterk als de zee, als de wind?

‘Ja!’ gilt Lampje boven de storm uit. ‘Toevallig wel! Dit kind wel!’

Ze zwoegt van steen naar steen. Het aardedonkere water kolkte om haar heen, komt steeds hoger, bijt met zijn kou in haar kuit, haar knieën, haar bovenbenen. Haar hart klopt als een razende.

Maar als ze omkijkt is ze al halverwege. Het moeilijkste stuk moet nog, maar ze is al op de helft.

‘Zie je wel, wind! Je kunt me lekker toch niet...’

De wind rukt de mand uit haar hand. Hij blaast hem omhoog, laat hem even een rondje draaien boven haar hoofd, gewoon om te pesten en neemt hem dan mee, met lucifers en al. Naar een ander land met een ander strand, naar een ander kind dat hem morgen vindt. Lampje ziet het kleine stipje verdwijnen in de donkere hemel. Ze gilt het woedend uit en krijgt meteen een mond vol zeewater. Zout en koud, en ze is al zo koud, en alles is nu verloren. Haar tranen zijn ook zout, ze proeft geen verschil.

Ze kijkt om zich heen. De vuurtoren is even ver weg als de

haven, allebei onbereikbaar ver voor zo'n klein meisje in zo'n grote zee. Maar ze hoeft ook niet meer naar huis natuurlijk, zonder lucifers.

Het water komt hoger en hoger en haar voeten laten de stenen los. Ze kan wel zwemmen, maar ze doet het niet.

Mama, denkt ze, dan kom ik er maar aan. Haar vader zal vast wel verdrietig zijn, maar dat was hij toch al. Ze laat zich zinken.

Ze voelt niet hoe in het water koude lichamen onder haar komen zwemmen, koude armen haar vastpakken. Zwiepend groen haar, als zeewier, wolkt in de golven. Stemmen giechelen en giebelen: 'Ach gut, een kalfje, een verdronken kalfje...'

Haar hoofd wordt boven water getild, ze wordt naar het vuurtoreneiland getrokken en daar op de stenen gekwakt. 'Geen tweebeenen in ons water!'

Daar ligt Lampje nu, naast haar eigen voordeur, terwijl voor de kust een schip vergaat.